

Tweede Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Datum : 11 december 2013
Ons kenmerk : 13-B505
Doorkiesnummer : 030 6937737 (Dianne Nijland)
Betreft : voor AO dd 18 december: implementatie GLB / effectieve vergroeningsmaatregelen

Geacht Kamerlid,

Op 6 december jl. informeerde de staatssecretaris u over de nationale implementatie van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid voor de periode 2014-2020, waarin zij aangeeft in te zetten op een ambitieuze vergroening. In deze brief geven we als gezamenlijke natuur- en milieuorganisaties een eerste reactie op de vergroeningsmaatregelen van het nieuwe landbouwbeleid. De jaarlijkse vergroeningsbijdrage van circa 220 miljoen euro belastinggeld rechtvaardigt een serieus debat over een doelgerichte besteding, mede als basis voor een duurzame maatschappelijke legitimatie van de landbouw. De Europese voorzet voor pijler 1 biedt ons inziens goede kansen voor een doelmatige vergroening van het landbouwbeleid. Echter, de voorgestelde nationale implementatie laat dermate veel ruimte bij de uitwerking dat we ons sterk afvragen of dit leidt tot doelmatige vergroening, met ander woorden of de natuur er echt op vooruit gaat. Wij zien graag een steviger ambitie dan enkel het afremmen van de achteruitgang van biodiversiteit in het landelijk gebied.

Willen we in 2020 terug kunnen kijken op een effectief landbouwbeleid, waarin betekenisvolle stappen vooruit zijn gezet in duurzame bedrijfsvoering met oog voor ontwikkeling van biodiversiteit in het landelijk gebied, dan zijn de volgende punten in onze ogen essentieel:

- Inzetten op ecologisch effectieve vergroening
- Benut vergroeningsgeld optimaal
- Borg een onafhankelijke toetsing op ecologische effectiviteit van gebiedsaanvragen

Inzetten op ecologisch effectieve vergroening

De keuze voor ecologische aandachtsgebieden bepaalt de winst voor natuur

Van de drie vergroeningsmaatregelen hebben de ecologische aandachtsgebieden (EFA's) voor natuur, milieu en landschap de grootste potentie. De oorspronkelijke gedachte achter deze EFA's is het bereiken van Europese biodiversiteitsdoelstellingen op akkerland. Om dit doel te kunnen bereiken dienen EFA's maximaal ecologisch effectief zijn (bijlage 1). Dit betekent in onze ogen dat:

- Opgaande landschapselementen (zoals houtwallen), poelen, en meerjarige maatregelen zoals braak, luzerne met specifiek beheer, akkerranden en bufferstroken wel kwalificeren;
- De teelt van eenjarige eiwitgewassen vanuit het oogpunt van verminderde druk op natuurlijke hulpbronnen zeker gestimuleerd moet worden, maar niet ten koste van biodiversiteitswaarde van EFA's. De 2^e pijler biedt hiervoor gerichte mogelijkheden;
- Sloten enkel kwalificeren als bijdrage aan EFA, als zij een duidelijke ecologische meerwaarde hebben en ook als zodanig beheerd worden door agrariërs;
- Duurzaamheidscertificaten een redelijk alternatief kunnen zijn om het landelijk gebied vooruit helpen mits dit biodiversiteit-inclusief is en de certificatie extra doelen en prestaties op het gebied van biodiversiteit borgen. Zo dragen ze bij aan het oorspronkelijke doel van vergroening.

Waardevolle graslanden beschermen

De melkveehouderij is grotendeels vrijgesteld van de vergroeningsmaatregelen binnen de 1^e pijler. De huidige hervormingsronde biedt daarom weinig voor graslanden, terwijl daar –juist in Nederland– grote natuurwinst geboekt kan worden. Daarom zouden de keuzes voor de nationale implementatie in ieder geval gericht moeten zijn op de enige mogelijkheid die de Europese Commissie wel biedt, namelijk het aanwijzen van waardevolle graslanden, met een bijpassend beschermingsregime. Veel van deze waardevolle graslanden liggen buiten Natura2000. Het gaat dan met name om landbouwgrond met zeldzame soorten of met een hoog aandeel van Europese of wereldpopulaties van soorten (deze zijn nu al gekwalificeerd als High Nature Value-farmland, een in EU-verband bekend begrip voor landbouwgronden met hoge natuurwaarden). Echter, de staatssecretaris kiest hier niet voor; zij stelt slechts een kwantitatieve monitoring voor, dit draagt niet bij aan herstel van biodiversiteit in de graslanden. Juist met het huidige gebruik bieden deze graslanden geen meerwaarde voor biodiversiteit. Een kwaliteitsimpuls is noodzakelijk en urgent. Voor instandhouding van deze graslanden zouden boeren een passende vergoeding dienen te ontvangen. Dit kan bijvoorbeeld via uitbetaling van een top up binnen pijler 1, gericht op 'natural handicap'-gebieden. Mogelijk kan deze top up gefinancierd worden vanuit de 30% vergroeningsgelden.

Benut vergroeningsgeld optimaal: geen vrijblijvendheid

Ontvangers van inkomenssteun, zullen moeten voldoen aan de vergroeningseisen uit de 1^e pijler. In de komende twee jaar is dit echter bij de huidige invulling een vrijblijvende maatregel, met daarbovenop het risico dat onbenutte vergroeningsgelden uit de 1^e pijler zonder randvoorwaarden verdeeld worden onder de ontvangers. Wij pleiten ervoor dat het vergroeningsgeld groen blijft door onbenutte vergroeningsgelden ofwel in pijler 1 in te zetten voor het beheer van de ecologische aandachtsgebieden ofwel toe te voegen aan pijler 2 als extra middelen voor de uitvoering van het agrarisch natuurbeheer.

Verankering van ecologische expertise in de gebiedscollectieven

Samenwerking in gebiedscollectieven kan een grote stap vooruit zijn in ecologisch effectief agrarisch natuurbeheer. De staatssecretaris gaf al aan dat deze collectieven een brede vertegenwoordiging uit de streek zouden moeten kennen, inclusief milieu- en natuurorganisaties en krijgt daarin brede steun vanuit de Kamer (Kamerstuk 30 825, nr. 208 Jacobi en Smaling).



Een *ex ante* toets (i.e. voordat de aanvraag wordt ingediend bij de provincie, m.a.w. de toets is onderdeel van de aanvraag) op de ecologische effectiviteit van de door collectieven ingediende gebiedsaanvragen zou ons inziens sterk bijdragen aan de doelmatigheid van de aanvragen. Wij pleiten voor een onafhankelijke beoordeling van de ecologische effectiviteit van deze aanvragen.

Tot slot

De staatssecretaris stelt dat de voorgestelde implementatie van het GLB zal leiden tot belangrijke biodiversiteitswinst. Om deze winst – en daarmee het rendement van de jaarlijkse vergroeningsbijdrage van 220 miljoen euro- daadwerkelijk te kunnen inboeken, is evaluatie van de toegepaste maatregelen van essentieel belang. Aan de hand daarvan kan tijdig bijgestuurd worden in de vergroeningsambitie van het GLB bijvoorbeeld bij de verwachte tussentijdse herziening in het kader van het nieuwe Europees Meerjarig Financieel Kader.

Wij zijn graag bereid om onze visie in een gesprek met u toe te lichten.

Hoogachtend,

mede namens Natuurmonumenten, D12Landschappen, Milieudefensie, Natuur&Milieu, Landschapsbeheer Nederland



NATUUR
& MILIEU

Vogelbescherming
NEDERLAND



de12Landschappen

Fred Wouters
Directeur Vogelbescherming Nederland

Cc: Mevrouw S.A.M. Dijkma, Staatssecretaris van Economische Zaken

Bijlage 1 : Ecologisch effectieve EFA's

Ecologisch effectieve EFA's

In het nieuwe landbouwbeleid is een aantal vergroeningsmaatregelen opgenomen, waarvan de Ecological Focus Areas (EFA's) voor Nederland belangrijke kansen biedt. Deze maatregel waarbij de agrariër 5% van zijn land aanmerkt als EFA's zijn ingesteld om de biodiversiteit in het landelijk gebied te verbeteren. De noodzaak hiervan zien we terug in de problemen die bijen, vlinders en vogels ondervinden, namelijk het ontbreken van een goed leefgebied. Routinematig gebruik van bestrijdingsmiddelen, veelvuldig maaien en frequente grondbewerkingen worden gestimuleerd door de landbouwpolitiek die aanstuurt op intensief gebruik van landbouwgrond. Ecologische waarden van het landelijk gebied zijn daardoor hard achteruit gegaan. Om het tij te keren is een ecologische effectieve invulling van EFA's noodzakelijk.

Ecologisch effectief

Een nog niet gepubliceerde studie van Alterra¹ adviseert om in Nederland alleen EFA's toe te staan met een jaarrond meerwaarde voor natuur. De Alterra studie wijst uit dat hiervoor kwalificeren opgaande landschapselementen, poelen, meerjarige braak, Groningse vogelakkers naast luzerne, meerjarige akkerranden en bufferstroken.

Niet/onvoldoende ecologisch effectief

Snelgroeïend hout, eenjarige vlinderbloemigen, groenbemesters en vanggewassen en eenjarige eiwitrijke gewassen voldoen niet aan het criterium van Alterra. Deze laatste invullingen zouden dan ook niet aangemerkt moeten worden als ecologisch aandachtsgebied.

Sloten

Sloten leveren niet vanzelfsprekend een extra bijdrage aan biodiversiteit of waterkwaliteit en zouden dus ook niet zondermeer mogen meetellen bij de vergroeningsoppervlakte. Alleen die sloten met ecologische waarde en die als zodanig door agrariërs worden beheerd zouden hiervoor in aanmerking moeten komen.

Eiwitgewassen

Stimulering van eiwitteelt is zeer welkom ter vermindering van de belasting van natuurlijke hulpbronnen. Dit mag echter niet ten koste gaan van de biodiversiteitswinst die EFA's kunnen bieden. De 2^e pijler van het GLB kent juist vanwege de expliciete doelstelling ter vermindering van de belasting op natuurlijke hulpbronnen- voldoende ruimte om eiwitteelt te stimuleren.

¹ "Nationale invulling van vergroening van het GLB vanuit het perspectief van biodiversiteit.", opgesteld door Alterra, LEI en PRI. [in prep.].

Waarom EFA's?

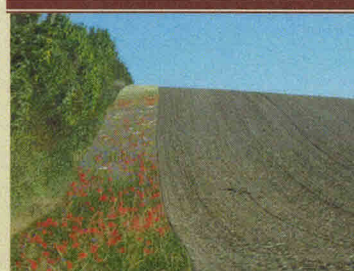
*"The main objective of imposing 5% EFA is to improve the general environmental performance of the holding with a particular focus on **biodiversity** but also with important benefits for soil and water quality, landscape and in view of climate change mitigation and adaptation objectives"*

Huidige situatie



De akker wordt gebruikt tot aan de rand van de houtwal. Negatieve effecten van bestrijdingsmiddelen en meststoffen doen zich ook in de houtwal gelden.

Akker met EFA rand



Een bloeiende akkerrand langs de houtwal zorgt voor een geleidelijke overgang tussen akker en heg, waarin veel soorten kunnen overleven.

